

De Wildenborcher

December 2011

"Beste Buurtgenoten"

Meer dan 55 jaar geleden had de Wildenborch een IJvereniging. De enthousiaste verenigingsleden begonnen elke herfst met de voorbereidingen voor een schone ijsbaan. Een groot deel van het buurtschap ontmoette elkaar 's winters op het ijs. Jennine schrijft over de nieuw gebouwde 'Hermitage op de Wildenborch', het huisje dat vanaf de ijsbaan te zien is. We hopen dat we daar deze winter al schaatsend langs komen. Over de ijsvereniging van toen vertellen zes oudere Wildenborchers hun belevenissen. In het 'Wildenborchs Geheim' van Landrot staat ook iets over schaatsen. Wie weet, wordt het wel zo koud als Liesbeth schrijft over de vorige winter toen de Wildenborchse Vrouwenclub een bezoek bracht aan de sterrenwacht.

In deze vierde Wildenborcher van 2011 kunt u meegenieten van Lucie's wandeling in de Bronsbergen. Het gebied is vooral bekend door de jeneverbesstruiken, maar er is veel meer te zien. De boswachter vertelt er over. Samantha collecteert al een aantal jaren voor de anjeractie. Renske, in 'Posvak In', schrijft: "Ik vind de Wildenborch een mooie omgeving." Dat vinden ook Gafur en Rikje uit het tuinmanshuis van de Belten, zij stellen zich voor. Veel levendigheid geven de varkens op het biologisch bedrijf van Ineke Braakman, ze is er met recht trots op dat ze varkensboer is. Ineke en Johan spraken met Lucie. In Sietske's boerenkoolrecept gaat een magere rookworst, van Ineke's varkens? Marianne vertelt over haar paarden Sadorijke en Idorijke.

We schreven twee keer een In Memoriam:

Mita Klumpenhauer-Klein Ikkink, zij woonde jarenlang aan de Schoolhuisweg.

Ans Brummelman-Heida, meer bekend als juf Heida van de Prinses Julianaschool.

Het vervolg van de brieven van Herman Eggink, 1926 - 1941, vanuit Amerika, het land van onbegrensde mogelijkheden. In die tijd bedacht niemand dat hier in de Wildenborch ook van alles zou veranderen. 'Bedrijvigheid in de Wildenborch', betekende toen toch altijd een boerenbedrijf. Nu is onze buurt meer gevarieerd, er wordt ook wat anders ondernomen. Noam vertelt over zijn praktijk aan de Galgengoorweg: Haptonomie. Ben en Gerrie Kistemaker hadden hier ook jarenlang een eigen bedrijf, nl. een rijdende winkelwagen. Zij vierden hun 40 jarig huwelijk, en staan deze keer in de 'Wissellijst'.

Er worden tegenwoordig onderzoeken gedaan naar het welbevinden van buurtbewoners onderling. Eén van de uitkomsten van zo'n sociologisch onderzoek las ik pas in de krant: *Als buurtbewoners elkaar goed kennen en contact met elkaar hebben zijn ze gezonder dan wanneer er geen saamhorigheid is.*

Op de nieuwjaarsreceptie, op 6 januari 2012 in de Kapel, kunnen we elkaar als buurtgenoten ontmoeten. Tot ziens daar!

Namens de redactie, Joke Wiltink

PS. Kinderpraat komt uit Jenny's verzameling.

Erik's tekening en 'Wie Volgt...?' ontbreken deze keer.

Redactiegegevens:

Onze telefoonnummers en E-mailadressen:

Joke Wiltink	55 67 48	wiltwess@hetnet.nl
Reinier KleinBrinke	55 65 12	reinierkleinbrinke@planet.nl
Lucie Bartel	55 65 33	info@luciebartel.nl
Julia van Ditshuizen	stopt na deze editie	
Mariska van Ditshuizen	stopt na deze editie	

Inzenden Copy vóór 20 januari 2012

Naar wiltwess@hetnet.nl

Schoolhuisweg 2

Bijdrage Wildenborcher:

Op de nieuwjaarsreceptie staat een bus die bestemd is voor ieders vrijwillige bijdrage voor de Wildenborcher.

Ook overmaken per bank kan:

Bankrekening 3664.12.353 ten name van Kapel Wildenborch.

Als u de Wildenborcher niet hebt ontvangen, meld dit dan bij één van de redactieleden. Wij geven het door aan Erik Ebbink, hij coördineert de bezorging.

Uitnodiging Nieuwjaarsreceptie

Om elkaar het allerbeste voor het nieuwe jaar te wensen organiseert de Kapelcommissie op **vrijdag 6 januari** 2012 de Nieuwjaarsreceptie. Aanvang 20.00 uur.
U bent er toch ook?

De redactie van De Wildenborcher wenst u
Goede Kerstdagen en een
Gelukkig Nieuwjaar

Wildenborchse IJvereniging

Van 1953 tot? was hier in de Wildenborch een IJvereniging. Er staat nog één overblijfsel, een ijzeren pomp-puntstuk waarvan een gedeelte boven de grond uitsteekt. Deze staat in het Bosket, op de hoek tegenover de heuvel aan de Karpervijver. Dit pompstuk is aangelegd op vraag van de ijsvereniging, daaruit werd water gepompt om de scheuren in het ijs dicht te maken.

Er werd altijd al geschaatst op de grachten rondom het kasteel. Alle buurtbewoners waren welkom, maar voorzieningen waren er niet. Als er 6 cm. ijs was begonnen de schoolkinderen al te schaatsen op de 'Kom' naast de oprijlaan naar het kasteel. Ze namen aan dat er 1 à 2 dagen later wel op de grachten geschaatst kon worden. Jan Oplaat (1941) vertelde dat hij als schooljongen uitgekozen werd om het ijs te testen. 'Als hij er niet doorzakte, dan zou het alle anderen ook wel houden'. Toen hij 12 jaar was zakte hij erdoor en kon met moeite gered worden door Johan Pardijs (1941) die hem nog net een stok, om vast te pakken, aanreikte. Ze zijn nog steeds kameraden. De schoolkinderen van de Prinses Julianaschool schaatsten in schooltijd, een soort gymnastiekles. Zij hielden ook wedstrijden. Meester Hoogstadt viel tijdens zo'n wedstrijd waardoor hij een hersenschudding opliep en vier weken thuis moest blijven.

Een aantal Wildenborchers blonk uit in schaatsen, zij verwisselden hun eerste schaatsen voor 'Noren', in die tijd een behoorlijke investering. Nu, meer dan 55 jaar later, kunnen de oudere Wildenborchers nog vertellen wie uit de buurt er goed konden schaatsen. Ik heb het bij enkelen nagevraagd, ieder was bescheiden over eigen schaatskunst en noemde een ander als nog beter. Jan Lindenschot (1935) kocht, na zijn houten schaatsen, halve Noren zonder schoen. Bertus Wiltink (1936) kocht, na zijn aluminium onderbinders, Noren voor 119 gulden. Hij heeft ze nog steeds, net als Jan Wesselink (1937) die 125 gulden voor zijn Noren betaalde. Er moest wel even voor gespaard worden vertelde ook Johan Pardijs. Hij kocht in het jaar dat hij zich verloofde met Alie, toch nog Noren van 120 gulden.

Jan Lindenschot mocht na een knieblesure in 1963 niet meer op de schaats, de anderen zijn altijd doorgedaan. Johan heeft twee keer de Elfstedentocht uitgereden. Verder werd Gerrit Hazewinkel genoemd als schaatser met een mooie slag en Dik Pardijs als winnaar bij wedstrijden.

In 1953 werd de ijsvereniging opgericht door Bertus Berenpas, Gert Jan Zweverink en Bennie Bargeman. Zij hadden allemaal kinderen in de leeftijd dat ze begonnen met schaatsen vertelde Henk Berenpas (1943), hij is de zoon van Bertus. De namen Willem Lindenschot en Jan Winkels werden ook genoemd als actieve leden van de ijsvereniging, zij hadden 's winters vorstverlet, wilden die tijd goed besteden en waren goede schaatsers. En er waren meer mensen betrokken, van Jan Lindenschot hoorde ik dat zijn vader Derk een taak had bij entreekaartjes. De ijsvereniging bestond dankzij de mensen met vorstverlet, zij waren de stuwende krachten in de vereniging.

Lid worden van de ijsvereniging was voorwaarde om met de wedstrijden mee te mogen doen. Of er door de Wildenborchers entree betaald moest worden wordt betwijfeld, maar buitenstaanders moesten wel een kaartje kopen. In elk geval in het weekend. Er waren veel mensen nodig om het ijs schaatsbaar te maken en te houden. In de herfst, als het water nog laag stond, maakten de verenigingsleden de grachten al takkenvrij. Met 4 à 5 man gingen ze met een vlot over de grachten om alles uit het water te halen. Later werd het vanaf de beide walkanten nog verder schoongemaakt.

De ijsbaan was op de Karpervijver, een mooie plek met het zicht op het kasteel. Door de bomen rondom was het altijd beschermt, dat trok ook veel mensen uit de omgeving van Barchem en Lochem, die anders aangewezen waren op Ruurlo. In de Kranenburg was ook een ijsbaan. In Lochem en Vorden niet. Er was verlichting nodig voor 's avonds. In het midden van de baan werd om de 30 meter een paal gezet met aanhangende lamp. Een elektriciteitskabel werd aangelegd, en later zelfs doorgetrokken tot aan de Julianaboom, door Gerrit van Ark. De fam. Staring op het Kasteel liet een buitenstopcontact aanleggen, speciaal voor de ijsbaan. Zij leverden de stroom.

Om de ijsbaan goed en glad te houden was onderhoud nodig. Om de waterstand zo constant mogelijk te houden werd de zijgracht richting Brinkerhof afgesloten. Door wegstromend water zou het ijs immers hol gaan staan. Dagelijks moesten de kleine scheuren dicht gemaakt worden dat gebeurde 's avonds na 22.00 uur als de schaatsers naar huis waren, er was warm water voor nodig. Bij de fam. Bargeman (waar nu mevr. Van der Laag woont) werden melkbussen met warm water gehaald, op een karretje, een deken om de melkbus om het water warm te houden. Het water werd in 10 liter gieters overgedaan en in de barsten van het ijs gegoten. 's Nachts vror de scheur weer aaneen. Er werd ook verteld dat er gasbranders bij de ijsbaan gezet werden om daar het water in ketels warm te stoken. Dat zal na het aanleggen van het pomp-puntstuk geweest zijn.

De baan werd regelmatig geveegd en als het gesneeuwd had moesten er sneeuwschuivers aan te pas komen. De eerste sneeuwschuivers werden gemaakt van hout, een plank op een paal. Willem Lindenschot zorgde daarvoor, hij was timmerman. Later werden ijzeren sneeuwschuivers gemaakt.

Die moest je met z'n tweeën over de baan trekken, ze hadden de breedte van de baan zodat je er maar één keer over hoefde. In een heel strenge winter was de tractor van Derk Jansen van 't Schoolhuis er zelfs bij nodig. Het bestuur van de ijsvereniging zorgde er ook voor dat de brug naar het Bosket (bij de Julianaboom) vervangen werd door één die er 's winters uitgehaald kon worden. Bargeman metselde deze nieuwe brug. Als deze eruit gehaald was konden de schaatsers ongestoord over de grachten schaatsen. De oude brug was ook aan vervanging toe.

Wanneer er ijs was kwam de vereniging nog meer in actie. Controle op dikte van het ijs gebeurde door Bargeman met een gewone houtboor, 7 cm. is eis om te mogen schaatsen. Voor het weekend werd er extra op gelet, want dan krioelde het van het volk. Veiligheid was een aandachtspunt, maar of er noodplannen waren voor calamiteiten is niet bekend. De houten brug over de karpervijver is in die tijd weggehaald, je moest al schaatsend diep bukken om er onderdoor te komen en er hebben een paar mensen een hersenschudding opgelopen na een botsing. De schoolkinderen uit de hoogste klassen (een aantal van 8 à 10) speelden ijshockey. Dat gebeurde op een rustige plek dicht bij de 'Januskoppen', waar ze hun doel gemaakt hadden. Ieders hockeystick was zelfgemaakt. De koek & zopientent stond er in elk geval in het weekend (misschien ook 's avonds?), aan de kant van de tennisbaan. De fam. Oplaat verkocht er warme chocolademelk en knakworst. Jan Oplaat's moeder maakte de chocolademelk zelf en leende bij de fam. Wiltink een melkbus om het te vervoeren. Opwarmen kon ter plekke.

Schaatsen voor de gezelligheid deed bijna iedere Wildenborcher. Er zijn zelfs huwelijken van buurtbewoners onderling uit voortgekomen schreven we enkele jaren geleden al eens n.a.v. een interview. Er werden ook wedstrijden georganiseerd. Vooraan op de karpervijver kon je de bocht goed halen, maar achteraan moest je afremmen en weer aanzetten, dat was wel lastig. Er is ook een keer een wedstrijd gehouden alle grachten rond, dan kon je een paar kilometers achter elkaar schaatsen. Als prijs werden medailles uitgereikt, maar het ging de winnaar nog meer om de eer. Iedereen hoopte erop dat een Wildenborcher won.

In de beleving van velen was er vroeger elk jaar ijs. Zou dat kloppen? Niemand van de bevrageden weet dat meer precies. Het kan gedacht worden door: 'als kind denk je groter' zei iemand. De meesten denken toch dat je vroeger bijna iedere winter wel in de Wildenborch kon schaatsen, ook al was het soms maar een paar dagen. Maar strengere winters waren het wel, daar is iedereen het over eens. Johan Pardijs vertelde dat het ijs eens 60 cm. dik was. Hij schaatste nog op 13 maart, een week voordat de lente begon, de grachten rond maar net voor het einde van zijn rit zakte hij er door. Er was op die plek onderdooi, het ijs was daar nog maar heel dun. Over het einde van de Wildenborchse IJvereniging weet niemand iets te vertellen, het zal steeds minder geworden zijn totdat er niets meer over was, net als bij smeltend ijs.

Joke Wiltink.

Dit verhaal kwam tot stand door het luisteren naar de verhalen van (oud) Wildenborchers.

In Memoriam:

Mita Klumpenhouwer-Klein Ikkink 1918 - 2011

Mita is bijna 93 jaar geworden en woonde 86 jaar in onze buurt. Ze werd geboren op "De Horst", het adres wat nu Schoolhuisweg 1 is. In die tijd was dat een modderige zandweg.

Mita was de op één na jongste in het gezin.

Op driejarige leeftijd verloor ze haar moeder, vader trouwde opnieuw. Mita trouwde in 1946, op dankdag, met Bernard Klumpenhouwer, ze trokken bij haar ouders in, "oud en jong bij elkaar over de vloer". Er werden vijf kinderen geboren. Twee jaar lang woonde het gezin in de N.O. polder, maar ze kwamen terug naar hier. Mita had een opgewekt karakter, ze had een bijzondere lach die aanstekelijk was voor haar omstanders. Ze was gastvrij, gezellig en een heel goede buurvrouw op wie je nooit tevergeefs een beroep deed. Thuis was ze altijd bezig, de combinatie breien en lezen of breien en praten ging haar goed af. Ze borduurde ook heel graag. Buitenshuis was ze actief door het bezoeken van zieke mensen. Op 55 jarige leeftijd leerde ze autorijden. Direct na het behalen van het rijbewijs reed ze naar Oostenrijk waar één van haar dochters woonde. Toen ze al 65 jaar was ging ze op zwemles, samen met Gerritje van Ark en ze haalde haar diploma. Twee keer per week op een heel vroeg tijdstip ging ze daarna zwemmen, Bernard ging mee. Met hem samen maakte ze verre reizen naar o.a. Canada en Australië. Ondernemend, energiek en vol doorzettingsvermogen, zo was Mita totdat ze een gordelroosinfectie opliep waarvan ze niet goed meer is hersteld. Haar leven veranderde daardoor. Toen haar echtgenoot Bernard ziek werd en in 2002 stierf was het voor Mita tijd om te verhuizen naar een seniorenwoning in Vorden (2004), ze moest na een jaar al naar het verzorgingshuis "De Wheme". En in de zomer 2010, na een herseninfarct, naar het verpleegtehuis "De Hoge Weide" in Lochem waar ze op 24 augustus stierf.

In de afscheidsdienst werd Psalm 121 overdacht met het thema: "Een reiziger", waar ook over werd gezongen:

*De Heer is mijn Herder! 'k Heb al wat mij lust;
Hij zal mij geleiden naar grazige weiden
Hij voert mij al zachtkens aan waat-ren der rust.*

We wensen de kinderen, klein- en achterkleinkinderen sterkte toe.

In Memoriam:

Ans Brummelman-Heida
1944 - 2011

Juf Heida, zo zullen heel wat mensen in de Wildenborch haar kennen. Ans werkte een aantal jaren als onderwijzeres aan de Prinses Julianaschool tot aan de sluiting van de school in 1989. Haar loopbaan werd voortgezet aan school 't Hoge in Vorden waar ze vijf jaar geleden met de VUT ging.

Ans was een enthousiaste juffrouw die koos voor het Christelijk onderwijs. Ze bracht bijvoorbeeld de kinderen de betekenis van de seizoenen in de natuur bij, niet alleen in de klas maar ze ging ook met hen naar het bos rondom het kasteel en vertelde dan over Gods schepping. Ans deed veel kerkenwerk, was bezoekdame en wijkouderling. Haar wijk was een periode hier in de Wildenborch, de buurt waarbij ze helemaal betrokken is geraakt en gebleven. De Wildenborcher las ze graag. De ziekte die haar twee jaar geleden trof leek een poosje in bedwang, maar kwam deze zomer in hevigheid weer terug. De laatste weken van haar leven werd Ans verpleegd in het Hospice in Zutphen waar ze op 15 september stierf. In de afscheidsdienst op 21 september zongen we door Ans zelf uitgezochte liederen, één daarvan was:

Ik weet, aan wie ik mij vertrouwe, al wisselen ook dag en nacht.

Ik ken de rots waarop ik bouwe: hij feilt niet, die uw heil verwacht.

*Eens aan de avond van mijn leven breng ik, van zorg en strijden moe,
voor elke dag, mij hier gegeven, U hoger, reiner loflied toe.*

We wensen haar echtgenoot Gerrit, met wie ze bijna 26 jaar getrouwd was, en de verdere familie sterkte toe.

“Even voorstellen”

Gafur Wargerink en Rikje van Donk

Vanaf maart wonen wij (Gafur Wargerink en Rikje van Donk) in het tuinmanshuis van de Belten. Wij woonden hiervoor in Lochem en waren al een tijdje op zoek naar een huis in het buitengebied. We hoorden via via dat dit huis op de Belten vrijkwam, en hebben meteen gereageerd. Nu wonen we er ruim een half jaar en genieten elke dag van de prachtige omgeving, de vogels, konijnen en eekhoortjes en de rust.

We hebben het gevoel een lot uit de loterij te hebben gewonnen door te kunnen wonen op zo'n mooie plek. Wij kennen elkaar ruim 5 jaar en zijn 3 jaar geleden getrouwd (met een

receptie en diner in de Wildenborcherhof, nu bijna onze burens).

Gafur is van oorsprong Tukker en woont al ruim 40 jaar in de buurt van Lochem en Vorden. In Vorden heeft hij onder De Wiersse gewoond. Rikje heeft in Overijssel, Groningen en Noord-Holland gewoond, en is 5 jaar geleden bij Gafur ingetrokken.

Ik, (Gafur) heb jarenlang in de zorg gewerkt, de laatste jaren met verstandelijk beperkte mensen. Nu geniet ik van mijn pensioen. Bomen, hout en werken in de natuur zijn mijn grote hobby. Op de Belten heb ik een werkplaats, waar ik allerlei voorwerpen maak veelal uitgaande van de mooie, oorspronkelijke vormen van het hout (www.landgoedzomervreugd.nl).

Ik (Rikje) werk bij Vluchtelingenwerk in Arnhem op de financiën. Daarnaast houd ik me bezig met intuïtieve ontwikkeling en muziek: ik speel piano, accordeon en blokfluit. Ik speel vooral klassiek en wereldmuziek (in een ensemble in Apeldoorn). Verder geniet ik van onze tuin en moestuin.

Gafur heeft jaren geleden een stuk bos gekocht in de buurt van de Kieftskamp. Toen we in Lochem woonden gingen we er vaak naar toe. Nu wonen we zelf in het bos.

Vrijwilliger voor de Anjeractie

Collecteren en een deel van de opbrengst voor eigen vereniging, zo werkt de anjeractie (het Prins Bernhard Cultuurfonds).

Samantha Kornegoor collecteert al een aantal jaren vanuit Sursum Corda, de muziekvereniging waarin ze klarinet speelt. In mei besteedde ze een aantal avonden aan deze collecte om de huizen aan Het Galgenoor en aanliggende wegen langs te gaan. Door de giften worden vele projecten op gebied van cultuur en natuurbehoud ondersteund.

Boerenkoolstamppot

Boerenkool met een feestelijke garnering van zelfgemaakte aardappelchips waarvoor je wel even de tijd moet nemen. Een leuk werkje voor de kinderen in de kerstvakantie.

Ingrediënten

1 kg aardappelen
1 kg boerenkool (2 pakken diepvriesboerenkool)
± 1 dl halfvolle melk
40 g boter
peper, zout
250 g mager gerookt spek (blokjes)
2 uien
1 bosje radijs
1 magere rookworst

Garnering

2 grote aardappelen
frituurvet

Bereidingswijze

Boerenkoolstamppot maken, zoals bekend. Uien fruiten in olie. Spekjes toevoegen en bakken. Radijs wassen en in niet te dunne plakjes snijden en op het laatst even toevoegen aan het spek/ui mengsel. Toevoegen aan de boerenkool.

Aardappelchips kunnen een dag van te voren gemaakt worden !

De aardappelen schillen. Met een kaasschaaf plakken snijden (over de lengte)
Frituur aanzetten op 180° C. De chips bakken. Uit laten lekken op keukenpapier
Op nieuw keukenpapier zout erover strooien. Opbergen in plastic zak als de chips echt zijn afgekoeld.

De boerenkool serveer ik altijd met verse grove rookworst.

Bord nemen, boerenkool erop, stuk worst in het midden en daaromheen de aardappelchips steken.

Eet smakelijk!
Sietske Spaans

HERMAN EGGINK

AMERIKA, HET LAND VAN ONBEGRENSDE MOGELIJKHEDEN: 1926- 1941.

1926: Toen ik dat eerste jaar bij Niessink was werd ik een maal per maand uitgenodigd bij Albert Levenkamp¹, waar Albert's vrouw Nettie dan geregeld mijn haar knipte. Nettie was het ook die me waarschuwde om mijn brieven niet los te laten liggen. Vrouw Niessink had haar nl. verteld dat ze had gelezen dat ik niet zulke goede dingen over hen schreef aan mijn ouders, en dat ze die brieven daarom verbrand had in plaats van ze voor mij te posten. Daarna hield ik mijn brieven verborgen en bracht ze zelf naar het postkantoor.

Na dat eerste jaar ben ik in 1927 gaan werken bij Hans Jensen, even ten noorden van Volga. Hier had ik een goed tehuis en bleef er twee jaar. Eind Mei belde Nettie Levenkamp en vertelde dat haar zwager Teunis Levenkamp onverwacht gestorven was. Ik kreeg toen een dag vrij van Jensen om naar de begrafenis te gaan. Na de uitvaartdienst in Orang City zou Teunis bij zijn ouders in Sioux Center begraven worden. Daar aangekomen merkten we dat dit niet de plaats was waar de oude

¹ Jan Hendrik Levenkamp (*Laren 1838) en zijn vrouw Janna Bouwmeester (*Barchem 1841, op *Kostverloren*, voorheen gesitueerd vlak voor *De Korte*, Vrochterdijk 11, waar nu nog een rij eiken in de wei staat) woonden gepacht op het *Bouwhuis (Koetshuis)* onder de Wildenborch. In 1893 waagden hun zoon's Gerrit Jan (*1873) en Antonie (*1875) als eersten de oversteek naar Amerika, samen met hun oom Lammert Levenkamp (*Laren 1844). De aanzet hiertoe kwam van Harmen Avink (*Geesteren 1830), een zwager van hun moeder, die in 1869 samen met zijn broers Arend Jan (*1826) en Engbert (*1828) Avink (allen linnenwevers uit de Rempelhoek in Geesteren) naar Blendon in Michigan geëmigreerd was. Harmen Avink was getrouwd met Geertjen Bouwmeester (*1834), een oudere zuster van Janna. Harmen en Geertjen hadden al drie kinderen verloren voordat ze met hun enig overgebleven dochtertje vertrokken, waarna ze er in Michigan nog een dochter en een zoon bij kregen.

Een andere zuster van Janna, Garritjen Bouwmeester (*1836) was met Lammert Kreunen (*Ruurlo 1817) getrouwd. Deze laatste begon als knecht bij de familie Levenkamp op het *Bouwhuis* en vestigde zich daarna met zijn 1^e vrouw Hendrika Nijenhuis (*Barchem 1808, op *Holtslag*, Polsteeg 8) als daghuurder op *Kranengoor* (oostelijke deel, Mosselseweg 9). Kort na zijn 2^e huwelijk met Garritjen Bouwmeester werd Lammert landbouwer op *Groenouwe* (Nijlandweg 6). Verdere Wildenborchse dwarsverbanden (o.a. met de families Platerink, Meulenbrugge, Mennink, Reerink, Blokhuis...) zullen we hier maar laten rusten.

Om op de Levenkamps terug te komen, Gerrit Jan en Antonie Levenkamp vestigden zich niet in de buurt van hun oom en tante Avink-Bouwmeester in Michigan, maar kozen voor Iowa, waar de grond veel beter was, en waar een andere Wildenborchse familie hen in 1872 al was voorgegaan, nl. de familie Marks van *Dennenboom* in het *Galgengoor* (Vennemansweg 4). Na een tijdje konden de broers een farm kopen in de buurt van Sioux Center, waarna ze in 1897 hun ouders en de rest van het gezin lieten overkomen. Vier van de zes broers trokken vervolgens naar Zuid Dakota, waar broers Teunis (*1871) en Jan (*1882) land kochten in de buurt van Volga. Broer Albert (*1876) kocht daar ook een boerderij en was de enigste van de broers die trouwde, met Nettie van der Waal. Teunis en Jan voelden zich echter niet thuis in deze streek, waar weinig Hollanders woonden, en verhuisden na een paar jaar terug naar Iowa (naar Orange City, ca. 10 mijl van Sioux Center) en verhuurden hun boerderij bij Volga aan Niessink. Het was op deze boerderij dat Herman Eggink werk vond na aankomst in Amerika.

Levenkampen lagen, dus moest de begrafenisondernemer de kist met Teunis weer mee terugnemen naar Orange City, om uit te vinden wat de juiste plaats was.

Toen ik nog bij Niessink werkte had ik al kennis gekregen aan mijn latere vrouw, Nettie van Heuvelen², die daarvoor met haar ouders in Volga (Zuid Dakota) gewoond had. Hoewel ik het goed had bij Jensen wilde ik graag dichterbij haar in de buurt zijn en vertrok daarom in October naar Iowa. Daar vond ik werk bij Warren Norton, een grote veemester in de buurt van Sanborn. Zo kon ik dan op mijn vrije zondagen naar Nettie en haar familie. Norton was een erg driftige man, waar geen enkele knecht het langer dan twee maanden bij uithield. Omdat ik echter van plan was om mijn familie in Nederland te bezoeken wilde ik niet bij hem wegllopen, want in Holland was het een grote schande als een knecht bij zijn baas wegliep. Ik hield daarom vol tot October 1928, toen mijn contract was afgelopen.

Nettie's vader, die hoorde dat ik die winter naar Nederland zou gaan wilde ook graag mee en zo vertrokken we in December, eerst met de trein naar New York en daarna met de boot naar Nederland. Toen we in Rotterdam aankwamen werd ik door familie afgehaald. Na twee weken wilde van Heuvelen echter weer terug naar Amerika en omdat ik wist dat hij eigenlijk een stumper was om alleen te reizen voelde ik me verplicht om met hem mee te gaan, zeer tot teleurstelling van mijn ouders, die hadden gehoopt dat ik nog wat zou blijven.

Na mijn terugkomst in Januari 1929 vond ik werk bij ene Petrick op een farm in de buurt van Melvin (Iowa). Na mijn auto opgehaald te hebben bij Kruisselbrink³, een buurman van Norton, ging ik in Februari naar Petrick en bleef daar tot mijn huwelijk in December 1930. In 1931 huurden we zelf een farm daar in de buurt en in 1937 een nog groter bedrijf, totdat we in 1941 met een lening van de regering een farm konden kopen bij Sibley (Iowa), maar daarover een volgende keer.

Gerda Rossel

² Nettie van Heuvelen (*Zuid Dakota 21-09-1910, †Sibley, Iowa 05-06-1994, Dv Couzijn x Hattie van de Weerd). Nettie werd geboren in Zuid Dakota, maar haar vader was afkomstig uit Ede. Als 16-jarig meisje had ze eens naar Herman geknipoogd toen ze tegenover hem aan tafel zat, met alle gevolg van dien.

³³ Hendrik Jan Kruisselbrink (*Aalten 19-04-1893, Zv Harmen Jan x Gesiena Veldhuis) was een achterachterneef van Frederik Willem Kruisselbrink (de vader van Gerrit), die in 1965 op *Schoolhuis* (Schoolhuisweg 4) kwam wonen. Hendrik Jan ging in 1923 naar Amerika, trouwde in 1926 met Anetta Solsma (*Orange City, Iowa 1898, †Woodstock, Minnesota 1981), kreeg 4 kinderen en overleed in 1971 te Pipestone, Minnesota.

De 'Hermitage' van de Wildenborch Óf 'Het speelhuisje van het Enzerinck'

Ooit stond er op het Enzerinck te Vorden een lief speelhuisje, voor de kinderen van het aldaar wonende gezin van Panhuys-Staring (een dochter van A.C.W. Staring). Maar toen het Enzerinck werd verkocht, werd het geliefde huisje overgebracht naar de Wildenborch, waar neef Jan Isaac Brants het herplaatste: in het Hagenbos, langs het water. Een prachtige plek voor een prachtig huisje, dat werd omgedoopt in 'de Hermitage op de Wildenborch'. Onder beide benamingen ben ik het huisje in het familiearchief tegengekomen in schetsboeken van familieleden (tekening). Jarenlang heeft het daar bij het water staan dromen. Er is in gespeeld, dat weet ik zeker.

En wellicht heeft men zich er ook af en toe teruggetrokken om even weg te zijn van het drukke leven op het kasteel. Maar een 'heremiet' (kluizenaar) heeft er nooit in gewoond, neem ik aan. Nu was dat ook niet de bedoeling van

een hermitage (verblijfplaats van de heremiet) op buitenplaatsen. Het was meer een element in het park dat op een verrassende manier de aandacht van de wandelaar trok. En dat is de hermitage ook door de jaren heen geweest: een blikvanger aan de rand van de Karpervijver of het Grand Canal. We zien hem terug op veel foto's, in veel jaargetijden. Als het blad aan de bomen is, staat de hermitage verstopt tussen het groen. 's Winters, met schaatsers op het ijs (foto), is hij beter zichtbaar. De tand des tijds sloeg echter toe en langzaam maar zeker verdween het huisje. En ook de plek waar hij stond, groeide dicht. Alleen de archiefbeelden en de verhalen bleven.....

Een grote wens was dan ook om dit speelhuisje, deze hermitage te herbouwen op de plek waar hij ooit had gestaan. Dankzij het bewaarde archiefmateriaal kon de architect vrij nauwkeurig aangeven hoe dit zou moeten gebeuren. De wens werd in de renovatieplannen voor het park opgenomen, echter niet in de 1^e fase. Toen bleek dat we subsidiegeld overhielden, dankzij zuinige besteding en veel zelfwerkzaamheid, gloorde er een kans om nog een paar objecten uit de 2^e fase in uitvoering te laten brengen. Met toestemming van de Provincie en met de monumentenvergunning op zak besloten wij - behalve voor de herbouw van de stenenbrug met de Januskoppen - óók voor de hermitage te kiezen en zo ging een langgekoesterde wens in vervulling....

En daar staat het huisje nu in volle glorie aan de rand van de vijver (foto), opnieuw te dromen. Te dromen van de jaren die gaan komen, waarin er kleinkinderen zullen komen spelen. Het roeibootje 'Liesje' leggen zij aan en vele uren brengen zij door langs het water en in het huisje. Maar ook zullen er schaatsers op het ijs verschijnen, die zwierig of in hoog tempo langs zullen glijden. Misschien stappen zij wel even van het ijs om in het huisje even te rusten of...een

warm of een alcoholisch drankje naar binnen te werken! Zoals Evert Otten zei, terwijl hij het rieten dak erop legde: 'Misschien moeten we de Wildenborchse IJsvereniging weer nieuw leven inblazen!'

Hoe dan ook, de toekomst ziet er voor onze hermitage voorspoedig uit. Op een stevig fundament en met een vloer van hout van eigen grond (Amerikaanse eik) zal hij vele gasten ontvangen en even onderdak bieden: jong en oud, spelend of zich terugtrekkend, luidruchtig of verstillend. Beschutting of koelte verschaffend, al naar gelang het jaargetijde. En misschien...misschien...komt er op een dag een kluizenaar die voor de plek en het lieve huisje valt...!!

Jennine Staring

Kinderpraat

Gr. 4. In een taalschrift schrijft een meisje: "In mij leggen alle vogels een ei." (mei)

Gr. 4. Een leerling schrijft: tiesjurt. (T-shirt)

Gr. 4. Een leerling vraagt de leerkracht of zij in haar 'Poezie Aldi' wil schrijven. (Poëzie album)

Gr. 4. Raadsel: Ik woon in het bos en ik roep mijn eigen naam. Antwoord: Kraai-kraai.

Gr. 6. Verkeersles: Leerling beschrijft verkeerssituatie aan de hand van een foto in het boek: "Je moet dan bij de ronde tonde rechtsaf."

"Trots dat ik varkensboer ben!"

Gesprek met Ineke Braakman van boerderij Kelholt aan de Vordenseweg.

De verbouwing bij boerderij Kelholt was me wel opgevallen zo'n twee jaar geleden, maar ik wist niet waarom ze verbouwd hadden. Toen ik het erf op reed begonnen de jonge varkens in de hokken meteen te knorren en wist ik dat ik goed was. Binnen zitten Ineke en Johan aan de koffie en ik schuif aan. Johan is bezig met de administratie en mijn oog valt op het logo van de Triodosbank. "Ja", vertellen ze,

"die wilde wel met ons meedenken en investeren". In november 2009 zijn ze overgegaan op biologische varkenshouderij. De reden was dat ze met de traditionele varkenshouderij zouden moeten uitbreiden en dat kan niet omdat ze tegen een natuurgebied aan zitten. Ook door andere regelgeving waardoor ze o.a. grotere stallen hadden moeten bouwen voor het veel grotere aantal varkens dat ze dan zouden moeten hebben. Ook zouden ze 'luchtwassers' op iedere stal moeten plaatsen, die de lucht zuiveren. Mooi woord 'luchtwassers', maar wel erg duur. Ze wilden toch verder. Ze hebben ook nog even gedacht over een zorgboerderij, maar zijn toch weer bij de varkens uitgekomen. Ze zijn gaan praten met banken en de Triodosbank zei dat ze eerst hun afzet moesten regelen. Dat hebben ze gedaan bij de Groene Weg slachterijen en toen konden ze beginnen.

Maar eerst weer even over de geschiedenis van deze boerderij. De opa van Johan, opa Kelholt, heeft de boerderij gebouwd in 1938, vlak voor de oorlog. Het was toen gemengd bedrijf. Johan zijn vader heeft in 1973 de melkkoeien weggedaan en is overgegaan op varkens. Toen was het een 'gesloten' bedrijf; dat betekent zelf je biggen opfokken en mesten. In 1986 hebben ze de fokzeugen weggedaan en nu hebben ze alleen nog mestvarkens. In die tijd kwam Ineke in de familie. Ze liep stage aan de overkant bij Smeenk, die hadden koeien en fokvarkens. "En ik ben nooit meer weggegaan hier", zegt ze lachend. Ineke heeft landbouwschool gedaan. "Kom je ook uit een boerengezin"? "Nee, helemaal niet. Ik kom uit Brabant en eerst wilde ik kraamverzorgster worden, maar dat wilden zoveel meisjes. Op een gegeven moment zag ik een advertentie voor de landbouwschool en alle vakken interesseerden me". Toen kwam die stage en ontmoette ze Johan en zo kwam ze in de Wildenborch terecht. Ineke en Johan hebben het 7 ha. grote bedrijf in 1996 overgenomen, maar de vader van Johan helpt nog steeds mee.

Johan heeft ook een fulltime baan en hij helpt Ineke met voeren, met uitmesten en door de administratie te doen. De varkens zijn echt Ineke's passie. Dat kun je ook zien als je het huis binnenkomt. Daar staat een grote vitrine met honderden varkentjes in alle soorten en maten. Die spaart ze. Buiten staan en zitten ook nog een paar grote stenen varkens.

En waarom zijn jullie overgegaan op biologisch?

Dat was de enige manier om te kunnen blijven boeren en ook om de boerderij met de stallen zoals ze er nu uit zien te kunnen behouden. Er moest wel verbouwd worden; de hokken zijn groter geworden en er is een uitloop. Deze varkens hebben 1.3 m² ruimte en regulier is dat 0.8. Ze hebben nu 340 varkens en eerder waren dat er 450. De vaste kosten blijven hetzelfde dus per varken is het duurder. Maar deze varkens leveren meer op. "Is er een opleiding voor het biologisch varkens houden?" "Nee, je leert het door te doen en te praten met andere biologische varkenshouders". Er is een clubje Achterhoekse Biologische varkenshouders en daar hebben ze veel aan. Er zijn ook adviseurs van 'de Groene Weg slachterijen en voerleverancier'. Ze zijn gecertificeerd door de SKAL (inspectie voor alle biologische bedrijven) om hun producten te mogen verhandelen.

En wat is nou het biologische?

Dat zit hem in het biologische voer dat ze krijgen dat zonder bestrijdingsmiddelen en zonder gentechnologie is verbouwd. Ook krijgen ze geen preventieve geneesmiddelen. Dus alleen antibioticum als er een varken ziek is. En ze hebben meer ruimte en verschillende hokken. Ze kunnen zelf bepalen of ze buiten of binnen willen zijn.

Varkens zijn intelligente dieren en bij deze manier van varkens houden komt het natuurlijke gedrag van de dieren meer naar voren en dat vindt Ineke leuk om naar te kijken, ze heeft nu meer contact met de dieren. Een varken is een sociaal dier, er is een rangorde; sommigen vreten veel en groeien sneller. Die zijn vaak de baas. Ze kunnen nu ook wroeten in het strohok en ze lopen meer heen en weer tussen binnen en

buiten. Ze zijn met elkaar bezig en ze spelen met een bal en een ketting. Ineke is nu veel vaker in de stallen dan vroeger. Dat is ook nodig omdat ze meer moet uitmesten, maar de dieren kennen haar en komen nieuwsgierig naar haar toe en ze vindt het leuk om naar de varkens te kijken. En zo kan ze de varkensstapel ook goed controleren.

Wat heel belangrijk is, is het wegen; "daar verdien je je geld mee" zegt Johan. Als ze rond de drie maanden zijn worden ze gewogen en ze gaan ervan uit dat ze een kilo per dag groeien. Ze moeten op een bepaald gewicht zijn als ze geslacht worden; teveel of te weinig levert een boete op. Ze leveren de varkens in 3 x af; de eerste zijn de luiste en de vetste, het 2e deel is het grootste deel en twee weken later de rest. Er zijn borgen (mannetjes) en gelten (vrouwtjes). De borgen groeien het snelst en worden het vetst.

De gelten groeien minder snel maar hebben magerder vlees en dat levert weer meer op. De kunst is dus op het goede moment aangeven dat de varkens opgehaald kunnen worden. Hoe meer ervaring, hoe beter dat gaat. De biologische varkens worden als eerste geslacht in een slachterij in Groenlo. Alle biologische varkens gaan daar naar toe. Daarna wordt alles schoongemaakt en komen de andere varkens. Dat betekent dus heel vroeg op als de varkens opgehaald worden.

We gaan naar buiten naar de stallen.

In het eerste hok zitten jonge varkens van 18 weken oud. Ze komen meteen op Ineke af en mij moeten ze eerst besnuffelen. Ik steek mijn hand uit naar een varken en die begint meteen te sabbelen, maar ze kunnen ook bijten dus ik houd het bij aaien. Ze zien er vrolijk uit, of zou dat verbeelding zijn. Het zijn zwart/roze varkens en ze zijn zeer bewegelijk en speels. Het is een ander soort dan ze vroeger hadden; Pietrain. Ze hebben nu een 'hotel' dat is het strohok, een 'restaurant' dat zijn de voederplaatsen en een 'terras' dat is het buitenhok. Ze liggen dus in het stro en kunnen lekker buiten spelen. Ik zie dat ze mooie krulstaarten hebben. "Ja" zegt Ineke, "die hoeven er hier niet af, want ze hebben de ruimte". Ze zijn 12 weken als ze komen en ongeveer 30 weken als ze weer gaan. Ik zie varkens met blauwe ogen en bruine ogen, maar ook heel regelmatig hebben ze een blauw en een bruin oog vertelt Ineke. We staan nog wat na te kletsen en dan zegt ze; " ik ben er nu trots op dat ik varkensboer ben. Ik krijg ook meer respect van mensen. Als ik zeg dat ik biologisch varkens houd, vinden mensen het interessant. Vroeger keken ze altijd wat bedenkelijk als ik vertelde dat ik varkens hield. We hebben een open dag gehouden en het is erg leuk om naar buiten te brengen wat we doen". En dat kan Ineke goed omdat ze zo enthousiast is over haar vak.

Lucie Bartel

Kinderpraat

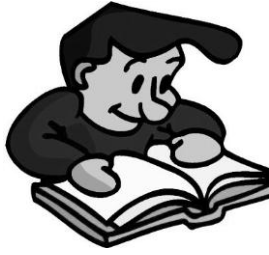
Gr. 6. "Juf, het was erg leuk in het vakantiepark. Het reanimatieteam, had leuke spelletjes."

Gr. 4. Een leerling zegt tijdens het kringgesprek: "Ik ben ook weer gegroeid. Ik weeg nu 50 gram. "

Gr. 4. Gezien in taalschrift: veberuiwarie. (=februari)

Gr. 4. Een leerling vertelt een verhaal over haar vader: "Toen mijn vader nog een gewone jongen was." (ze bedoelde: nog jong was)

Gr. 4. Taalles. Een leerling begrijpt iets niet: "Wat zijn toeschouders?"

Voor de jeugd en iedereen die zich jong voelt.

Wildenborchs Geheim

De Wildenborch is rondom redelijk goed zichtbaar dankzij de kap van duizenden eikenbomen in het verleden, maar vanaf de Mosselseweg helaas niet zo best. Dat is wel eens jammer want er is daar in dat weiland achter al die pruttel toch veel te zien. Koeien met een stier, reeën, fazanten, verwilderde katten, hazen, konijnen, ulken, distels, brandnetels, ontelbare soorten vogels, maar ook veel andere zaken. Er huppelden hier twee jonge konijntjes rond die, klein maar dapper, de fazanten wisten te verjagen van hun voerbak en van het graan proefden. Maar o wee, daar verscheen een ulk. Weg Hippie en Huppie (zo noemde Heeltje, dat kleintje uit Londen, ze). Ook de nodige reeën (bronstend en wel, wat een geweld van die reebokken voor een dames-ree), daar hoeven we dus niet voor naar de Veluwe op excursie, plus een hele rits aan fazanten plus de nodige hazen. Heeltje noemt trouwens konijntjes "rabbits" en de hazen "Bunny-rabbits" vanwege die lange oren. Maar misschien omdat het vanaf de Mosselseweg zo slecht te zien is, is er voor landrot misschien juist wel heel veel te zien. Wat is wijsheid sprak de uil... Maar nu hoorde ik in de wandelgangen of in de hooiberg of op de hilde, zoals jullie willen, dingen die de meeste Wildenborchers nog niet weten. Graag niet verder vertellen dus. En ook niet stiekem.

Zijn wij destijds jaren geleden het westen en het waterland van Reeuwijk ontvlucht om op die mooie zomeravonden van die herrie van de kikkers af te zijn (en van de muggen van het polderland) gaan "ze" hier achter in dat weiland een Wildenborchse Plas aanleggen.... Zit ik weer op het water uit te kijken, iets wat ik mijn hele leven al gedaan heb en binnenkort dus weer.

Maar meisjes en jongens eigenlijk is het helemaal niet zo gek nog niet. Als ik het goed gehoord heb, wordt die plas dusdanig groot dat hij in de winter "schaatsbaar" is. Dan staan die koeien en die stier, die hier achter in de zomer rondlopen al lang op stal. Dus wat dat betreft geen probleem. Maar dat is natuurlijk niet het idee van meneer Geldersch Landschap. Het idee is om met dat meer, dat "ze" gaan uitgraven, de boomkikker weer terug te krijgen in de Wildenborch. Dat is andere koek.

Ik praat graag met oudere Wildenborchers, daar kan je veel van opsteken maar ook van leren. Het schijnt dat die boomkikkers -hier verdwenen maar elders nog rijkelijk voorhanden- hier vroeger in grote hoeveelheden voorkwamen. Vandaar dus die plas water om ze weer terug te krijgen. Ja, en op dat meer daar komt natuurlijk nog veel meer af. Ook de gewone kikkers, maar ook salamanders en een hele grote familie kevers en watertorren. En ganzen natuurlijk.

Ja en dan kunnen er ook nog bij volle maan Witte Wieven boven die plas ontstaan. Laten we dat laatste maar niet hopen want dan deugt het hier achter niet meer.

Wat we natuurlijk ook kunnen doen is allemaal stiekem wat geld bij elkaar scharrelen en dan een stelletje gekweekte boomkikkers (want dat schijnt te kunnen) kopen en die in het geheim op een stormachtige nacht bij volle maan in die nieuwe plas kieperen. Of dat een goed idee is weet ik niet, want jullie kunnen je mond misschien toch niet houden. Zitten die boomkikkers straks in de Wildenborchse Plas en ik in het gevang wegens opruiing van de Wildenborchse jeugd. En in het voorjaar natuurlijk heel veel kikkerdril. Het wordt dus spannend wat dat gaat worden. O ja ook muggen, maar ik heb pas gelezen dat er uitgevonden is dat die niet verder dan 150 meter kunnen vliegen. Nou dat komt goed uit. Maar ja de blindes (horzels) en de vliegen van de koeien zijn er toch al hier op het erf. Daar kan een mug nog wel bij. Als er nou maar veel kikkers in dat meer komen dan blijven die muggen wel weg want kikkers, trouwens ook de nodige vogels, zijn er gek op. Misschien een leuk project voor De Kraanvogel om eens in de gaten te gaan houden wat die nieuwe kikkerpoel allemaal teweeg brengt.

Op dus naar die plas in het voorjaar met schepnetjes en potjes. Dat moet dan wel via een geheime route want of dat mag weet ik niet. In het Bosket bij de rode beuken over het slootje springen en door de pruttel naar de poel sluipen. En iets wat niet mag is extra spannend, vraag maar aan je ouders. Ik heb wel eens verhalen gehoord hier van die eerder genoemde oude Wildenborchers, sjonge, jonge, ...die jeugd van vroeger....

Een verhaal dat past in de rubriek van uitspraken die ook altijd in de Wildenborcher staat over uitspraken van kinderen in het schooltje, maar deze kan je nog steeds als smoes bij de meester gebruiken denk ik:

'Ik vond de natuur rond het Bosket zo mooi, dat ik de schole helemaal vergat'. Deze kwam dus te laat op school. Of deze: 'Er waren zoveel fazanteneieren te vinden dat we de boswachter aan de veilige kant van de sloot achter een paar struiken opwachttten en hem dan met die eieren bekogelden'. Die waren wel, hardlopend en op tijd, op school. Dat kan nu helaas niet meer maar, als ik zo de aanwas bekijk van de fazanten, meneer Kluffers heeft er een goeie aan, kan dat eieren gooien over een paar jaar weer beginnen. Niet doen hoor!!! Ook hoorde ik eens een verhaal dat er in het voorjaar zoveel kikkerdril in de Beke dreef dat ze er een glijbaan van maakten. De barbaren! Ja en weet je wat ik triest vind, dan hebben ze het ook nog over de jeugd van tegenwoordig. Maar laten we eerlijk zijn, zo praten jullie later hopelijk ook.

Laten we afspreken dat als jullie wat gaan ondernemen daar bij die nieuwe plas dan twitteren we gewoon met elkaar en dan kijk ik wel hier vandaan of de kust veilig is. Want als de boswachter je ziet.....(die kan toch niet twitteren)

Landrot

Wandeling met Willem Regtop van Natuurmonumenten in Bronsbergen.

We hebben afgesproken bij de ingang aan de Galgengoorweg, naast het weiland van Jan Kornegoor. Willem stond al te wachten en we liepen onder een dreigende hemel het bos in. Hij begint meteen te vertellen en zegt dat dit zo'n bijzonder stuk bos is omdat je de grens met het dal van de Baakse Beek zo

mooi kunt zien.

Vroeger liep het hier zelfs nog onder water, maar sinds de Veengoot er is, is de afwatering naar de IJssel beter geregeld. De Veengoot hebben we te danken aan de familie Staring, die indertijd aan de restanten van het kasteel - alleen een oude poorttoren is nog over - een paar vleugels te laten bouwen. Damiaan Hugo Staring overleed al een jaar na de aankoop, maar enkele jaren later kon zijn zoon zijn voorgenomen werk op de Wildenborch gaan voortzetten. Behalve met dichten hield hij zich intensief met het landgoed bezig. De Veengoot is een afwateringskanaal en vormt de verbinding van het landgoed naar de Berkel, waardoor het landgoed eindelijk behoorlijk kon worden ontwaterd en de moerassen op het landgoed verdwenen. Een anekdote in dit verband is dat de natuurlijke loop van het kanaal naar de Vordense Beek zou zijn geweest, maar dat wilden de eigenaren van de Wiersse niet, zegt het verhaal. Daardoor werd de verbinding langer en duurder.

Waarom deze wandeling?

De reden voor deze wandeling is de 'ruimte voor de jeneverbess' waarvoor een stuk bos is gekapt door Natuurmonumenten. Er staan een behoorlijk aantal jeneverbessen (jeneverbosbessenbeumkes, zoals mijn moeder vroeger zei) in dat stuk van Bronsbergen en Natuurmonumenten wil kijken of ze zich gaan uitzaaïen. Jeneverbessen worden ongeveer 100 jaar. Omdat het niet helemaal duidelijk is hoe de jeneverbess zich voortplant proberen ze het nu zo; door ze weer vrij te maken van bomen en ook door een deel van de ondergrond af te schrapen gaan ze kijken of er jonge plantjes opkomen. Mogelijke verklaringen voor de beperkte verjonging zijn konijnenvraat van jonge scheuten en een te zure samenstelling van de bodem. Een andere reden dat ze zich niet verjongen kan zijn dat vroeger de bessen door Korhoenders werden opgegeten en weer uitgepoept en dan waren de besjes geëetst en daardoor konden ze ontkiemen. Er zijn geen Korhoenders meer dus....maar mogelijk dat andere vogels ze ook eten. Voorwaarde is dan wel dat er bessen aan komen en die hebben we niet kunnen ontdekken.

De jeneverbes is tweehuizig; er zijn dus mannelijke en vrouwelijke planten, dat kun je zien aan de bloei in het voorjaar. We hebben niet alle struiken bekeken en de struiken die we van dichtbij hebben gezien zagen er wel heel goed uit. Jeneverbessen groeien in de hei, op open vlakte dus en hier was het helemaal dichtgegroeid in de loop van de jaren.

Oerbos.

Een andere reden voor onze wandeling was mijn vraag over de acties van Natuurmonumenten in dit deel van het bos. Een aantal jaren geleden is er in dit zelfde bos veel gekapt. Toen stond er een bordje; 'ontwikkeling van oerbos'. En omdat ik inmiddels van het leven geleerd heb dat als ik ga oordelen, het tijd wordt om vragen te stellen, wilde ik graag eens met iemand van Natuurmonumenten praten.

Dus mijn vraag aan Willem: "Waar is het oerbos nu gebleven?"

"Daar lopen we nu langs", was zijn antwoord.

Bij een oerbos moet je denken aan een bos waar alle dennen en sparren uit zijn gehaald. Die zijn vroeger overal op het Grote Veld geplant voor de mijnbouw. Nu is dat niet meer nodig. Een oerbos is een gevarieerd loofbos van inheemse soorten zoals beuk, eik, vuilboom, lijsterbes enz. En is wat opener zodat er weer meer onderbegroeiing kan ontstaan zoals de bosbes. En hier in Bronsbergen is het helemaal mooi omdat het gebied heuvelachtig is en er allerlei doorkijkjes ontstaan. Ah, dus niet een heel oud bos met hele dikke bomen? Nee, dat kan het natuurlijk wel worden, maar de term oerbos staat dus voor een gevarieerd loofbos van inheemse soorten. En dat is wat ik inderdaad zie aan mijn linkerhand.

Open ruimte

We zijn intussen bij het open gebied van de jeneverbes aangekomen. Ik moet toegeven dat ik het nu erg mooi vind. En spannend om zien wat er allemaal gaat groeien. Eén van de eerste dingen die opvallen zijn de dode bomen die er staan. Ik heb al een aantal mensen gehoord, die dat niet mooi vinden. Waarom laten ze die staan? Omdat dode bomen voor heel veel dieren nuttig zijn. B.v. voor spechten om te broeden of andere vogels die in de verlaten holttes van de spechten broeden. Ook de rosse vleermuis woont in die holttes. Maar vooral ook voor insecten. Er is in Hackfort in een dode boom een zeldzame lederboktor ontdekt. " Lekker" zeg ik, " daar zit niemand op te wachten". Maar Willem verzekert mij dat die niet in huizen gaan nestelen, alleen in de natuur in dode bomen. Zo'n boktor wordt wel 4 cm lang en is heel mooi met lederachtige vleugels. En die zou hier ook kunnen komen. Als de bomen omvallen en vergaan op de grond, zijn er ook weer allerlei dieren en insecten die daar van profiteren. En die grote platte

paddestoelen die je aan dode bomen ziet zitten heten Tonderzwam. Jan Hendrik had me er ook al op gewezen, dat die omdraaien zodra de boom gevallen is.

Deze zwammen werden vroeger gebruikt om iets mee aan te steken of ze werden zelf als warmhoudertje meegenomen. Leuke dingen om te weten! Verder lopend wijst Willem me naar de grassen die tussen de hei staan; één soort is het Pijpenstrootje; van de bloeistengels werden vroeger bosjes gemaakt waarmee ze de lange stelen van Goudse pijpen schoonmaakten. Een ander soort gras is 'bochtige smele'; wat een mooie naam. Dat is echt bosgras, mooi sierlijk wuivende roodachtige grassen. Heideplanten kunnen wel 40 jaar oud worden en nu is het de bedoeling dat de hei hier zich weer gaat vernieuwen. We zien hier en daar al nieuwe plantjes opkomen. Het is wel belangrijk dat het gebied open blijft dus of moet er af en toe een schaapskudde langskomen of ze gaan met vrijwilligers de jonge berken en sparren eruit trekken.

Eekschillen

Dichtbij het jeneverbesgebied staat een eikenbosje waarvan Willem zegt dat het vroeger vast gebruikt werd om eiken te schillen. 'Eekschillen' noemde je dat. Die eikenbast werd gebruikt in de leerlooierij en dat schillen werd heel veel gedaan. De boeren gebruikten sowieso veel uit het bos voor op hun bedrijf o.a. hout van essen voor de stelen van bijlen en schoppen, want dat is sterk hout.

Reeën

Nog een andere vraag die me ook van het gesprek met Hendrik Jan is bijgebleven. Er zijn door Natuurmonumenten meer wandel- en mountainbikepaden aangelegd. Dwars door wat vroeger rustgebieden voor reeën waren. Waarom doen ze dat? Tsjja, we hebben ook een verplichting naar de mensen die naar deze gebieden komen om te wandelen en te fietsen. En wat de reeën betreft; in 1950 waren er 5000 in Nederland en nu 80.000, dus het gaat niet slecht met de reeën. En er is nog genoeg gebied hier waar ze zich terug kunnen trekken, in houtwallen en op het Grote Veld. Ze gaan toch pas 's avonds op pad en dan zijn de toeristen al weg.

Waar hij het wel mee eens is is dat honden een grote plaag zijn; ze bekeuren ook regelmatig hondenbezitters die hun hond(en) los laten lopen. Hij is één van de drie BOA's, buitengewoon opsporingsambtenaar, in dit gebied, dus hij mag bekeuren. Ze richten zich op milieu en welzijn en dat betekent, vuilstort, auto's en brommers, loslopende honden en stropers. Stropen is overigens ook het uitgraven van wilde planten; nooit geweten.

Willem vertelt ook nog over een ander project van Natuurmonumenten; de Onderlaatse Laak bij Enzerinck. Dat hebben ze een paar jaar geleden opnieuw ingericht; het is weer een kleinschalig cultuurlandschap waar b.v. essen zijn waar weer graan groeit; dat trekt allerlei soorten vogels aan. Er zijn weer wulpen, Kieviten en grutto's die in het gebied broeden. De Vierakkerse Laak heeft zijn oude loop weer teruggekregen zoals die was rond 1900, waardoor die langer is geworden en ondieper. Daardoor wordt de omgeving natter en komen er andere planten en dieren in het gebied zoals het ijsvogeltje.

Omdat het toen wel erg hard begon te regenen zijn we gestopt met het gesprek en de wandeling; niet door gebrek aan kennis en enthousiasme voor dit gebied en de natuur. Dus als we vragen hebben geeft hij graag informatie.

Lucie Bartel

Wissellijst

40 jaar getrouwd!

Op 15 september 2011 waren
Ben en Gerrie
Kistemaker - Klein Ikkink
40 jaar getrouwd

Ze vierden feest met familie, vrienden en burens. Dicht bij huis, in de Kapel, die staat bijna tegenover hun huis aan de Kapelweg nr. 2. Ben is in Lochem geboren. Hij heeft eerst op de zuivelfabriek in Vorden gewerkt. Daarna is hij in 1983 voor zichzelf begonnen met een rijdende winkelwagen. Wegens ziekte moest hij in 2008 met de zaak stoppen, dat was een hele omschakeling. Nu doet hij vrijwilligerswerk bij het zorgcentrum Gudula in Lochem en hij zit sinds kort op een mannenkoor. Gerrie is hier in de Wildenborch geboren en getogen. Toen de kinderen klein waren was ze veel thuis. Nu werkt ze als kraamverzorgende, waarvoor ze voor haar huwelijk al opgeleid was. "Leuk werk, heel afwisselend, elke keer kom je weer in een ander gezin". Haar werkgebied strekt zich uit over de hele Achterhoek. Samen hebben ze vier dochters: Marjolein, Heleen, Joanne en Yvonne. Als ze met hun aanhang en de vier kleinkinderen weer eens een keertje komen dan is het altijd een gezellige boel in huize Kistemaker.

Kinderpraat

Gr. 6. De hele klas zoekt mee in de kleedkamer, naar een sok die verdwenen is. Leerlingen zoeken allemaal hun eigen tas na. Leerling zegt: "De ongevonden sok, zit niet bij mij in de tas."

Gesprek met Noam Shalgi over zijn vak; Haptonomie

We willen in de Wildenborcher af en toe aandacht schenken aan wat je kunt noemen 'bedrijvigheid in de Wildenborch'. Wat is er zoal aan kleine bedrijfjes en activiteiten. In dat kader vertelt Noam over zijn vak. Hij is vorig jaar zijn praktijk, "Ontdek je gevoel", hier begonnen in een ruimte naast hun huis aan de Galgenoorweg.

Noam heeft zich omgeschoold nadat hij hier samen met zijn partner is komen wonen. In Den Haag werkte hij als consultant bij het ministerie van Sociale Zaken. De reden voor verandering van werk is zijn wens om meer met mensen te werken, in direct contact met mensen en dan op een praktische manier. Zo wil hij een bijdrage leveren aan het verbeteren van de kwaliteit van leven van de mensen die bij hem komen. Meer vrede, balans, geluk.

Wat betekent Haptonomie?

Het is een combinatie van twee (Griekse) woorden en het staat voor wetmatigheid van het gevoel; volgens welke wetten en regels werkt het gevoel. De grondlegger is Frans Veldman. Hij heeft het in de jaren '50 in Nederland ontwikkeld. Nog steeds is het vooral populair in Nederland.

Wat is het? Kun je vertellen wat het is en wat jij doet?

Er zijn algemene kenmerken van gevoel, maar veel is afhankelijk van je gewoontes en persoonlijke geschiedenis. Voelen doen we met ons lichaam; er is een sterk verband tussen lichaam en emoties. Dus als er iets fysiek verandert, verandert er ook iets emotioneel. De interpretatie van wat je met je lichaam doet is persoonlijk. We hebben allemaal patronen en die hebben we niet voor niks ontwikkeld; daar waren goede redenen voor. Er kan een moment in je leven ontstaan waar je patronen of gewoonten je niet meer helpen, maar je zelfs dwars gaan zitten. De vraag is dan of je die gewoonten of patronen nog nodig hebt. Dus als je merkt dat je oude gewoonten niet meer goed voor je werken, kun je hulp te zoeken b.v. bij een Haptonoom. Het kunnen vragen zijn over van alles b.v. ik ben uit balans, ik ben snel boos en weet eigenlijk niet waarom. Daarnaast kun je verlies verwerken door de behandeling.

Ook is er een groep met fysieke klachten, die niet fysiek verklaarbaar zijn; psychosomatische klachten dus. Het is geschikt voor iedere leeftijdsgroep.

Nu werkt Noam vooral met volwassenen, in september jl. is hij begonnen met een specialisatie voor het begeleiden van kinderen. "Als je er vroeg bij bent kun je heel wat leed voorkomen", zegt hij, daarom spreekt het werken met kinderen hem zo aan. Zij hebben ook nog directer toegang tot hun gevoel. Vanaf ongeveer 5 jaar kan er al heel goed zelfstandig met kinderen gewerkt worden.

Bijvoorbeeld als kinderen gepest worden op school of moeite hebben binnen het gezin, geen vriendjes hebben etc. Het gaat er dan vooral om hoe je contact maakt met anderen. Hij werkt nu al wel met pubers, dat vindt hij ook erg leuk.

Waarom heeft hij gekozen voor haptonomie om met mensen te werken en niet b.v. voor psychologie?

Wat hem aanspreekt is het praktisch werken en het zelf ervaren. Bij een psycholoog praat je vooral en dit is werken met aanraking, fysieke ervaring die mensen meer bewust kunnen maken van hun zelfgevoel. Juist omdat het gaat om diep ervaren kan er een eye-opener zijn. Het is leren door doen en niet door denken en praten erover.

Hoe werkt hij?

Ik zie een behandelbank staan en vraag dus of mensen daarop gaan liggen. Ja en hij werkt ook met oefeningen. Als mensen op de bank liggen raakt hij ze aan en die aanraking kan werken als een soort vergrootglas. Hij merkt snel op wat het doet met iemand. Bij de oefeningen kan iemand zelf ervaren hoe het gaat en Noam stelt dan vragen over waar je wat voelt en hij geeft feed-back over wat hij waarneemt en over wat hij voelt; b.v. hij krijgt bij een behandeling van iemand hele koude voeten en dan vraagt hij hoe het is met de voeten van die persoon en vaak is dat het zo, dat die zich niet bewust is van zijn voeten. Hij spiegelt wat hij ervaart aan iemand. En dat vanuit de gedachte dat wat er hier gebeurt, gebeurt de persoon overal.

Wat is het doel van deze behandelingen?

Het doel zou je kunnen zeggen is dat je je voelend vermogen meer ontwikkelt. Dat iemand zich meer bewust wordt van zijn of haar gevoel zodat je meer zeggenschap krijgt over je leven, minder een speelbal van wat de omgeving van je vraagt. Of anders gezegd; mensen die sterk gericht zijn op hun omgeving voelen zichzelf vaak niet of minder en daarmee samen hangt dat je dan ook niet weet wat je wilt. Een ander type mens is juist nauwelijks op de omgeving afgestemd en voelt niet goed aan hoe iets voor een ander is. Dat bedoelt Noam met uitbreiden van gevoel dus meer gaan waarnemen bij jezelf en anderen. Of juist meer naar jezelf toehalen van gevoel, wat voel ik?

Een belangrijk aspect is dus leren door doen; zo leert Noam zelf ook het liefst.

Een voorbeeld is iemand die komt en zegt dat hij/zij moeite heeft met grenzen aangeven, nee, zeggen. Meestal weten mensen wel dat ze daar moeite mee hebben, maar niet hoe ze dat kunnen doen. Jezelf gaan begrijpen in dat gebied en ook meer in handen krijgen om het echt te gaan doen.

Wat doe je precies?

Er komt iemand binnen en dan is er eerst een intake; een gesprek over wat de aanleiding is om te komen, wat wil iemand enz. De eerste paar keer wordt er dan gewerkt met de basisnoties van voelen, gevoeligheid kun je uitbreiden of juist terugnemen, meer bij jezelf komen. Na een paar keer gaan ze meer inzoomen op de vraag van de cliënt en dat wordt het steeds concreter. B.v. als iemand last heeft van druk oftewel stress zoals het tegenwoordig in goed Nederlands heet kan het heel inzichtelijk zijn als er letterlijk druk uitgeoefend wordt op het lichaam.

Vanuit de gedachte dat lichaam en geest één zijn kun je merken hoever iemand de druk toelaat of opmerkt. Sommigen geven niks aan; sommigen zijn altijd gespannen, daar kun je weinig druk op uitoefenen. Aan anderen kun je merken dat er pas na veel druk spierspanning optreedt.

Voorbeeld van een oefening.

Noam vraagt; wil je het zelf ervaren? Na enige aarzeling (oei, mijn veilige praathaven verlaten) zeg ik natuurlijk ja. Hij komt terug met een grote bal en vraagt me erop te gaan zitten. En dan stelt hij vragen als wat voel je? De bal? De omgeving? Jezelf? Dan vraagt hij me mijn voeten en handen los te laten en balans te vinden op die bal. Dat moet ik natuurlijk meteen goed doen van mezelf, maar dat valt nog niet mee. Dan stelt hij weer een paar vragen over wat ik voel en dan nog een keer. Wat natuurlijk heel belangrijk is, dat er geen goed en fout is, het gaat erom te kijken hoe je het doet. Hij stelt dus naar aanleiding van een oefening bewustzijnsvragen over je gevoel en hij spiegelt wat hij ziet. Bijvoorbeeld herken je dat je nadenkt over een ervaring zoals net hier, het vinden van balans? Zo kun je met hele simpele middelen zichtbaar maken wat iemands patronen zijn, vaak onbewust.

Hoe is zie je haptonomie tussen andere therapieën?

Het gaat om dezelfde dingen als bij psychologie. De werkwijze lijkt ook wel wat op fysiotherapie. Vaak worden mensen doorverwezen na fysiotherapie, want daar kan van alles wakker geworden zijn aan gevoelens of oude pijnen. Fysiotherapie is gericht op het fysieke, niet op de emotionele kant. Bij haptonomie gaat het om bewust hier zijn, bewust ervaren.

Belangrijk is dat de cliënt zelf nieuwsgierig is of wordt. Je moet het zelf doen.

Wat voor een opleiding heb je hiervoor gedaan?

Er zijn 3 opleidingen in Nederland; hij heeft de opleiding in Amersfoort gedaan Synergos. Hij heeft het in 4 jaar gedaan en dat is snel. Je maakt namelijk ook een eigen ontwikkelingsproces door tijdens de opleiding. Want als je zelf niet bewust bent van gevoel kun je anderen daar natuurlijk niet in begeleiden. Daarom was het een hele leuke, maar ook pittige opleiding. Je leert verder over anatomie, fysiologie, psychologie en psychopathologie. Dat laatste om problematiek te herkennen waar je niet mee aan het werk moet gaan; mensen die te zware psychiatrische problemen hebben kun je dan goed doorverwijzen.

Verder heeft hij afgelopen jaar een cursus medische basiskennis gedaan; ook omdat dat geëist wordt door de verzekeraars. Haptonomie wordt (gedeeltelijk) vergoed door de ziektekostenverzekering.

Wat spreekt jou er in aan?

Noam houdt van dit werk, hij geniet ervan. Het is ook leerzaam en heel boeiend om met mensen te werken. Iedereen heeft zijn of haar eigen verhaal. Leuk om iedere keer weer uit te vinden; "hoe werkt het bij jou"? Je zou kunnen zeggen dat Noam een 'ervaren voeler' is geworden; als hij zijn hand op iemands rug legt kan hij voelen hoe ver die ander hem voelt en hij vertelt dat dan en stelt er vragen over.

Hij is opgeleid om te ervaren; iedereen voelt en ervaart, maar hij is er zich meer bewust van en hij kan het teruggeven.

Zie je ook een relatie met deze tijd?

Ja, hij denkt van wel. De omgeving prikkelt steeds meer, mensen kunnen zich er nauwelijks meer aan onttrekken. Rust en stilte zijn bijna vreemde dingen geworden. Een andere kant is dat mensen steeds meer open staan voor nieuwe dingen, een andere aanpak dan alleen een wetenschappelijke benadering.

En als mensen meer informatie willen?

Iedereen is van harte welkom om contact met Noam op te nemen. Hij is te bereiken via telefoonnummer (06) 57 95 05 82 of per e-mail naar info@ontdekjegevoel.nl. Noam geeft ook een aantal keer per jaar kennismakingsworkshops over haptonomie. Op www.ontdekjegevoel.nl is veel informatie te vinden over het werk van Noam.

Heb je nog een tip?

Vraag jezelf eens wat vaker af 'wat voel ik nu'? Als je jezelf daar meer bewust van bent, beweeg je je soepeler door het leven.

Dank je wel Noam, dat je jouw kennis met ons hebt willen delen. En veel succes met je praktijk!

Lucie Bartel.

Toekomst van de Wildenborchse vrouwen staat in de sterren geschreven...

Met z'n allen naar de publiekssterrenwacht in Lochem. Door andere verplichtingen hadden Dinie en ik al aangegeven dat wij ietwat later zouden arriveren. Dus op eigen houtje zijn wij de tocht aangegaan die ons door het pikdonkere, ijskoude buitengebied van Lochem leidde. Ze hebben daar blijkbaar nog nooit van lantaarnpalen gehoord. Het was dus niet zo vreemd dat we het bord Sterrenwacht zo laat zagen, dat we er ook al voorbij waren. Verder op even gedraaid en wie zagen we daar, het welkomstcomité van de WVC. Alma stond bij de oprit al zwaaiend ons op te wachten. Dinie en ik zeiden nog tegen elkaar wat is ze toch lief hè? Maar ze stond er niet voor ons (viel dat even tegen), nee er werd een auto met Wildenborchse vrouwen vermist. Het duurde niet lang tot ze weer boven water kwamen. Tja voor sommigen blijkt maar weer dat zo'n uitje toch een beste onderneming is hahaha...

Met alle schapjes op het droge gingen we het volgende avontuur aan, het vinden van de ingang van de sterrenwacht. Gelukkig stond er halverwege iemand die ons verwelkomde en ons de weg wees.

Het was zo koud die avond, dat de koffie en thee er in gingen als zoete broodjes. Daarna mochten we plaats nemen in een zaaltje. Na een woord van welkom en een excuus voor de lastig en rommelige weg richting de entree (dit omdat ze nog niet zolang op deze locatie zaten en dat ze daar op dat moment mee bezig waren) wordt door de gastheer vol enthousiasme verteld dat de publiekssterrenwacht bestaat uit vrijwilligers en donateurs. Dat deze vrijwilligers achter de boerderij Kelholt zijn begonnen met deze hobby astronomie oftewel in de volksmond beter bekend als sterrenkunde. Door verschillende omstandigheden zijn ze nu gehuisvest op het terrein van Pactum Jeugdzorg te Lochem, Ampsenseweg 10. Omdat er in het heelal zich zoveel afspeelt, is het in één avond niet mogelijk om alles te vertellen. Dat is maar goed ook want zelfs met een beperkt gedeelte was de informatie al een heel verhaal. Er werd van alles verteld over de aarde, de zon, de maan, aantal sterren en verschillende planeten. Zo ben ik te weten gekomen, de andere dames natuurlijk ook als ze een beetje hebben opgelet, dat de aarde zoveel malen kleiner is dan de planeet Jupiter en dat het centrum van de zon maar liefst 15 miljoen graden heet is. En over de verschillende lagen en stoffen/gassen waar de planeten uit bestaan. Ook is de zonverduistering voorbij gekomen en nog veel meer interessante dingen. Ik ga daar nu niet alles over vertellen, want het is veel leuker om zelf eens deze publiekssterrenwacht te bezoeken. Even een pauze met een bakje koffie, thee of glaasje fris, ondertussen konden we kijken in een ander zaaltje waar verschillende telescopen en ander soorten kijkers stonden opgesteld. Zodra iedereen haar vochtgehalte weer op peil had gingen we naar buiten om te kijken wat de sterren ons over de toekomst konden vertellen. Het is toch best interessant astronomie al dacht ik op dat moment, samen met de andere vrouwen, dat astrologie ons meer lag op dat moment.

Want wij konden allemaal voorspellen dat de sterren niets zouden loslaten over onze toekomst. En zonder glazen bol, met alleen een gezonde dosis boerenverstand bleek dat, op die oh zo mistige avond, onze voorspelling uitkwam.

Wij hebben geen ster gezien helaas, maar alleen al boven te zijn in het gebeuren waar de telescopen stonden was al een ervaring op zich. Voor sommigen zelfs een kleine overwinning van hoogtevrees. Het schommelde en wiebelde best wel een beetje. En dat het dak werd uitgeschoven zonder dat er iemand werd onthoofd is toch ook een knap kunstje van de gastheer. Want zie zelf maar eens de totale aandacht te krijgen van zo'n koppeltje vrouwen als je enige uitleg wilt geven.

Met een aantal ervaringen rijker, blauwe voeten en lippen van de kou ging iedereen weer naar huis. Thuis geïnstalleerd op de bank met een heerlijke Mars en Milky-Way bedacht ik mij dat sterrenkunde niet zo saai is als ik dacht en bovendien ook nog heerlijk smaakt.

Groet Liesbeth

Postvak In

- **Naam:** Renske Wezinkhof
- **Geboortedatum/leeftijd:** 28-04-1997 (14)
- **Adres:** Kapelweg 4
- **Broertjes/zusjes:** Jelle (16) en Baukje (10)
- **School:** Het Beeckland te Vorden
- **Hobby's:** Muziek - Uitgaan
- **Lievelingseten:** Pizza en Lasagne
- **Lievelingsdier:** Hond (Lara)
- **Ik heb een hekel aan:** Huiswerk en vervelende mensen
- **Wat wil je later worden? En Waarom?:** Weet ik nog niet
- **Dit wil ik nog kwijt:** Ik vind de Wildenborch een mooie omgeving.

Aan wie stuur je de e-mail door?

Bruce Langwerden

Renske, bedankt voor het meedoen aan Postvak In! Wij sturen de mail door.

Bruce, houd je Postvak In goed in de gaten

Paardenpraat

Hoe Sadorijke weer bij ons kwam

In 1999 had Idorijke, de merrie van Henk, een mooi merrieveulen dat de naam Sadorijke kreeg. Zij werd door de selectiecommissie van de Prinsjesdag veiling, die toen nog in Midden Beemster werd gehouden geselecteerd. Omdat ik toen nog in Zuid Holland woonde en dat al een stuk dichterbij Midden Beemster lag dan Didam, nam Henk daags tevoren, moeder en dochter mee naar Ouderkerk a/d IJssel. Het was mooi weer en na de lange reis mochten moeder en kind lekker de rest van de dag de wei in. In Didam zijn echter geen sloten en onnozels als je bent als veulen ga je dus als een dolle aan het rennen, geen benul hebbend van het feit dat je niet over kroos kunt lopen. Met een reuze aanloop dook Sadorijke dan ook de sloot in. Dat was even schrikken, zoiets had ze nog nooit meegemaakt. Hoe er weer uit te komen was de volgende vraag. Moeder stond zenuwachtig op de kant heen en weer te dribbelen en te hinniken dat ze geen geintjes moest maken en er snel weer uit moest komen. Met hulp van een lange lijn lukte dat uiteindelijk. Henk was in alle staten, die zag de hele veiling al op een enorme teleurstelling uitlopen, want Sadorijke zou natuurlijk kou hebben gevat en zou dus op de veiling niets kunnen laten zien van haar mooie bewegingen. Ik heb haar samen met een vriendin toen helemaal afgesopt en droog gewreven. Eerlijk gezegd zag ze er na dat bad, nog veel beter uit dan daarvoor. Ook de volgende dag was Sadorijke zo monter als het maar kon, dus toch weer wat vertrouwen in de goede afloop.

De veiling verliep gunstig: er werd goed geboden en Sadorijke ging voor fl. 10.000,- naar manegehouder Kees uit het noorden van Noord Holland. Na de veiling hebben we haar direct maar daar naartoe gebracht, want inmiddels kon ze wel gespeend worden.

De terugweg met Idorijke, die haar veulen kwijt was, was minder plezierig. De hele weg heeft de merrie geprobeerd om de bodem uit de trailer te slaan, wat gelukkig niet gelukt is.

Voor de opfok is Sadorijke naar Normandië gegaan, waar genoeg land is om veulens op te fokken. Het nadeel is, dat er eigenlijk te weinig toezicht is en dat Sadorijke na anderhalf seizoen nogal mager terugkwam naar Nederland. Weer onder dagelijks toezicht is zij opgeleid voor de dressuur en in de sport gestart. Zij heeft het met de schoondochter van Kees tot ZZlicht dressuur gebracht. Door een peesblessure is zij echter niet meer rad en heeft Kees haar laten dekken door een in Duitsland ter dekking staande zoon van De Niro. Kees, inmiddels ex-manegehouder, heeft echter geen gelegenheid om haar de nodige weidegang te geven, dus goede raad was duur.

Nu hebben wij op dit moment een stal over en er komt als het goed is bij ons een Fries veulen komend jaar, dus was er al snel een plan om de merrie maar naar ons te laten komen.

Er lopen er nu dus vier bij ons. Die met die 4 witte voetjes is Sadorijke en we hopen volgend jaar voor haar op een mooi veulen.

Marianne
't Hooge Vonder

Schoonmaakrooster Kapel

Januari	2 keer:	Gerda Mennink – Gerda Lindenschot – Henny Zweverink
Februari	2 keer:	Stien Brinkerhof – Riek Vliem – Hermien Oplaat
Maart	2 keer:	Alma v.d. Schoot – Ineke Braakman – Frieda te Lindert

Het is de bedoeling dat vóór de tweede zondag van de maand wordt schoongemaakt vanwege de kerkdienst. De tweede schoonmaak in overleg, in verband met verhuur. Janny Sligman doet de ramen en belt u als geheugensteuntje wanneer u aan de beurt bent. De lijst van werkzaamheden hangt in de werkkast.

Agenda 2012:

Kapelcommissie: Nieuwjaarsreceptie, vrijdag 6 januari 2012 vanaf 20.00 uur

Verenigingen:

Schietvereniging : elke dinsdag, van 20.15 uur tot 22.30 uur.
start na zomervakantie: 2de di. van augustus.

Koersbal: Om de week op donderdag, 1ste en 3de do. van de maand.
vanaf 19.30 uur.
start na zomervakantie: 1ste do. van september.

Volksdansgroep: Elke donderdag, van 9.30 uur tot 11.00 uur.
start na zomervakantie: 1 september.
(Nieuwe leden zijn heel welkom, ook jongeren!)

Wildenborchse Vrouwenclub: Laatste donderdag van de maand.
van 20.00uur tot omstreeks 22.00 uur.
van oktober t/m april.

Klootschieten: 3de zondag van iedere maand
10.00 uur verzamelen bij de Kapel.